

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14777,Wydawnictwo-Alternatywy.html>
2023-10-04, 01:55

Wydawnictwo Alternatywy

Wydawnictwo Alternatywy, czołowe trójmiejskie wydawnictwo niezależne, później podziemne, założone w 1. połowie 1980 przez Piotra i Macieja Kapczyńskich oraz Zbigniewa Nowka, do których w następnym roku dołączył Marek Wachnik.

W 1979 Z. Nowek i M. Kapczyński kontaktowali się przez Macieja Kuronia ze środowiskiem KSS KOR w celu założenia drukarni w Gdańsku. Za pośrednictwem P. Kapczyńskiego początkujący wydawcy nawiązali kontakt z Bogdanem Borusewiczem, od którego dostali swój pierwszy powielacz (przekazany w tym celu specjalnie przez Mirosława Chojeckiego, wiosną 1980). Z czasem bardziej zaawansowany technicznie sprzęt przemycano (poprzez zaprzyjaźnionych przewoźników i żeglarzy) aż ze Skandynawii (w XI 1980 i XI 1981).

Druk pierwszych książek rozpoczął się w VI 1980, ukazały się w VIII 1980; były to: "Dokumenty cenzury" oraz Raport Konwersatorium Doświadczenie i Przyszłość. W VIII 1980 (na prośbę B. Borusewicza) drukarze Alternatyw – Z. Nowek, M. i P. Kapczyńscy – wydrukowali prawie 8 tys. ulotek w obronie zwolnionej z pracy Anny Walentynowicz, co przyczyniło się do rozpoczęcia 14 VIII 1980 strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina. Drukarnia mieściła się w mieszkaniu Józefa Przybylskiego w Gdańsku-Nowym Porcie, przy ul. Władysława IV 12G/5.

Do końca I. 80. opublikowano łącznie ponad 30 tytułów. Do najważniejszych należą: "Dokumenty cenzury" (wydawnictwo oparte na materiałach ujawnionych przez Tomasza Strzyżewskiego); Raport Konwersatorium Doświadczenie i Przyszłość "Jak z tego wyjść"; "Praga 68, Polska '80" (zawierający wywiad George'a Urbana z Manuelem Azcarate oraz tekst Leszka Nowaka pt. "Polska droga od socjalizmu");

"Porcja wolności" Jakuba Karpińskiego; Raport Konwersatorium Doświadczenie i Przyszłość "Społeczeństwo wobec kryzysu"; Zeszyt Towarzystwa Kursów Naukowych pt. "Liberalizm dzisiaj"; "Dziennik węgierski" Wiktora Woroszylskiego, "Główne nurty marksizmu" Leszka Kołakowskiego (ostatnia pozycja wydrukowana przed 13 XII 1981, dokończona i rozprawiona już w stanie wojennym); "Dwa komitety 1920, 1944" Tadeusza Żenczykowskiego; "Zagadka śmierci Stalina" Abdurachmana Awtorchanowa; "Lustro i inne wiersze" Wiktora Woroszylskiego; "Czy i ty już pojąłeś" Ani Hertz; "Upadek" Friedricha Durrenmatta; "Zbrodnia katyńska w świetle dokumentów" Józefa Mackiewicza; "Farba T" Piotra Pietkiewicza; "Dziedzictwo Narodowej Demokracji" Aleksandra Halla; "Zwycięstwo prowokacji" Józefa Mackiewicza; "Mój kraj i świat" Andrzeja Sacharowa; "Niežność lekkość bytu" Milana Kundery; "Przygody Mikołajka. Mikołajek w szkole PRL" Miłosza Kowalskiego (właśc. Maryna Miklaszewska); "Ucieczka z zesłania" Marii Byrskiej; "Doświadczenie polskie" Bohdana Cywińskiego; "Manifest wyzwolenia narodów Europy Środkowowschodniej" ks. Franciszka Blachnickiego; wywiad z płk. Ryszardem Kuklińskim "Wojna z narodem widziana od środka" (przedruk z paryskiej „Kultury”).

W celach konspiracyjnych niektóre książki wydawano pod fikcyjnym miejscem i rokiem wydania, a nawet pod fikcyjną nazwą wydawnictwa (Oficyzna 40, Świadectwo, Litery, Druk, Suplement 2, Pryzmat).

Wydawano w przeciętnym nakładzie 2-5 tys. egz. do 10 tys. egz. W X-XI 1980 P. i M. Kapczyńscy zredagowali i wydali dwa nr. pisma „Delta”.

Do grona współpracowników Wydawnictwa należeli właściciele lokali, w których były drukarnie, udzielający wszechstronnej pomocy, m.in.: Józef Przybylski, Bogumił Oświecimski i Ewa Sioma-Oświecimska; Danuta, Albina i Izabela Zientarskie; Teresa, Lechosław i Krzysztof Witkowscy, Waldemar Walczowski, Karolina Kokot, a także osoby, które zajmowały się kolportażem i pomagały w wielu sprawach drukarzom: Ryszard Pusz, Maria Pomianowska, Krzysztof Spandowski, Walenty Popko, Andrzej Stefaniak, Wojciech

Falkowski i Wojciech Drozd.

Po 13 XII 1981 z powodu internowania, następnie emigracji do USA M. Kapczyńskiego zespół redakcji Wydawnictwa pracował w składzie 3-osobowym: P. Kapczyński, Z. Nowek, M. Wachnik. Wydawnictwo kontynuowało działalność w specjalnie przygotowanych i stale zmienianych tajnych drukarniach. Drukowano m.in. na terenie gdańskich dzielnic Oliwa, Osowa i Jelitkowo, w Sopocie oraz w Gdyni-Grabówku. Jedną z drukarni ulokowano w specjalnie zbudowanym (przez Z. Nowka oraz gospodarzy domu) podziemnym bunkrze pod domem Teresy i Lechosława Witkowskich w Gdańsku-Oliwie. Pomimo przeszukiwania posesji przez funkcjonariuszy SB (z użyciem wykrywacza metalu) drukarnia ta nigdy nie została odkryta i Krzysztof oraz L. Witkowscy pracowali tam do 1989. W stanie wojennym drukowano ulotki, początkowo kolportowane przez samych drukarzy, jednak po pewnym czasie ze względu na bezpieczeństwo oddzielono druk od kolportażu.

Już 15 XII 1981 ukazał się 1. nr zredagowanego samodzielnie, drukowanego początkowo na wałku, potem na powielaczu „Niezależnego Serwisu Informacyjnego «A»” (łącznie 18 nr.), 3 miesiące później jego offsetowa kontynuacja „Gdańsk. Pismo informacyjne NSZZ «Solidarność»” (17 nr.). Drukowano również „Solidarność. Pismo Regionu Gdańskiego” (zwane „z lwami”), regionalną edycję „Tygodnika Mazowsze”, „Przegląd Polityczny”, także przedruki londyńskiego „Aneksu” (nr. 23 i 24-25).

Wydawane przez [Alternatywy](#) czasopisma i książki odznaczały się wysokim poziomem edytorskim (kolorowe nagłówki, czasem twarde okładki). Inauguracyjny nr „Gdańska” (III 1982) zawierał pierwszą w prasie podziemnej fotografię: manifestację radości gdańszczan z okazji chrzcin córki Lecha Wałęsy, Marii Wiktorii. Od czasu do czasu wydawano ulotki (np. kilkadziesiąt tys. w ramach akcji „CDN”), także kolorowe „banknoty” (niektóre ośmieszały komunistyczną władzę, inne przedstawiały papieża Jana Pawła II, prezydenta Ronalda Reagana lub znanych opozycjonistów). Drukowano, w zależności od warunków, różnorodnymi technikami: od druku przy pomocy wałka i

matrycy białkowej, przez powielacze białkowe, sitodruk i offset. Wydawnictwo funkcjonowało do 1989.

Piotr Brzeziński

[Gdansk, Region Gdańsk](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)